

Bună Guvernare

Leadership politic și provocări curente în Europa și America

Rezumat

- Elitele politice se confruntă cu dificultăți în procesul de comunicare publică. Deși aceasta reprezintă o funcție esențială a vieții politice, discursul public al elitelor a devenit un jargon de politici publice (limbă de lemn), menit să asigure consens la nivel internațional. Elitele politice ale democrațiilor occidentale au rămas într-o paradigmă a unui discurs simplificat, detașat de problemele curente relevante pentru mobilizarea maselor.
- Candidații pentru funcții politice manifestă din ce în ce mai mult un deficit de leadership. Concentrate pe construirea coalițiilor de guvernare, elitele nu mai interacționează cu susținătorii dinăuntru și din afara organizațiilor lor. În plus, confruntările electorale radicalizate arată predilecția de a exploata agenda publică pentru câștiguri pe termen scurt.
- Liderii politici de astăzi tind să aibă un deficit de legitimitate. Pregătirea profesională și politică a liderilor nu este concordantă cu mecanismele democratice electorale. Selecționarea din grupuri restrânse duce la o reprezentativitate scăzută în corpurile deliberative și executive.

De Corneliu Vișoianu, Clara Volintiru, Alexandru Fotescu și Adina Anghelache

București, 27 ianuarie 2017

CUPRINS

Introducere

1. Contextul contează: structura formează actorii

- Formarea și educarea liderilor mondiali
- Politician de meserie?

2. Cine va conduce mâine? Tinerii membri de partid și conducerea experților

- Tipologiile tinerilor membri de partid în Europa
- Platforme de integrare transnațională

INTRODUCERE

Leadership-ul contează! Are abilitatea unică de a modela atât organizația de care răspunde, cât și randamentul organizației în raport cu concurența. În politică, mai mult decât oriunde altundeva, prestația și caracterul unui lider se întipăresc asupra culturii organizațiilor de partid și asupra societății în general.

Carențele de conducere pe care le vedem astăzi la majoritatea partidelor politice contemporane (occidentale) pot fi atribuite unor condiții specifice de depreciere a puterii, atât interne (de ex. dinamica organizațională), cât și externe (de ex. creșterea nemulțumirii la diferitele segmente ale societății). Astfel de lipsuri duc la politici slabe, și la creșterea instabilității politice.

Democrația internă a fost întotdeauna slabă în democrațiile tinere bazate pe pluripartidism, în timp ce alegerile primare în democrațiile occidentale au devenit atât de polarizante încât amenință înseși organizațiile pentru care se candidează. Se adaugă provocarea tranziției între generații, întrucât tinerii membri de partid din Europa sunt mai curând motivați de socializare decât de formularea de politici. Totodată, liderii consacrați sunt reticenți să

împartă podiumul și să asigure un transfer pașnic de prerogative între generații. Potrivit celui mai recent Barometru European privind Tineretul, în medie, doar 12% din tinerii Europeni, se gândesc să intre în politică¹.

Între partide se manifestă o concurență din ce în ce mai instabilă, întrucât alianțele politice separă partidele de baza lor electorală, golul astfel creat fiind umplut de extremiști. Având în vedere procesul de cartelizare, precum și lipsa de epicentre intelectuale, politicile adoptate tind să fie dominate de transpuneri superficiale ale recomandărilor internaționale, existând doar un interes marginal sau limitat pentru dezvoltarea unei agende politice specifice contextului. Mai mult, discursul politic a devenit atât de radicalizat în ultimii cinci ani încât puțin mai contează dacă liderii controversați câștigă puterea (de ex. SUA, Ungaria) sau o pierd (de ex. Regatul Unit, Franța), simpla lor participare în dezbateri de masă lăsând în urmă puternice diviziuni sociale de-a lungul unor linii noi, bazate de identitate

1. Contextul contează: structura formează actorii

- Formarea și educarea liderilor mondiali
- Politician de meserie?

Ciclul de viață al *leadership-ului* politic începe cu recrutarea, selecționarea sau alegerea unui lider. În organizațiile tradiționale de partid (de ex. partidele de cadre, partidele de mase), liderul de partid era de obicei rezultatul filtrelor organizaționale: el provenea din interiorul organizației, trecând prin diverse etape de conducere (de ex. liderul organizației de tineret, lider local sau regional).

În organizațiile politice contemporane din Europa și America de Nord, găsim traiectorii mult mai puțin predictibile ale conducerii politice. Instabilitatea și lipsa de previzibilitate

¹ Tineretul European în 2016, Eurobarometru Special al Parlamentului European, Mai 2016

ale drumului spre conducerea politică fac parte dintr-un context global marcat de diverse schimbări de paradigmă (a se vedea de exemplu diagnosticarea de tip VICA: vulnerabilitate, incertitudine, complexitate, ambiguitate (Bennett și Lemoine 2014)).

În același timp, atât Europa, cât și America, nu au lideri capabili de a purta un dialog coerent și substanțial cu alegătorii lor. Au pierdut legăturile cu electoratul de bază și se rezumă la simpla transmitere a mesajelor din partea forumurilor supranaționale (de ex. Bruxelles) sau pe acelea ale unei elite politice restrânse. Câtă vreme majoritatea liderilor trăiesc într-un turn de fildeș, ei nu se pot conecta cu cel mai important element al contractului social democratic: cetățeanul. Această situație este exemplificată de aparent surprinzătorul vot *Brexit*, de creșterea popularității Frontului Național sau de rezultatele celor mai recente alegeri din SUA.

În timp ce calea spre putere (politică și guvernamentală) pare să fie mai puțin standardizată peste tot (ex. lideri adoptați, partide noi), se remarcă diferențe structurale între democrațiile occidentale și Noile Democrații Europene.

De-a lungul secolelor, statele au fost guvernate prin intermediul unor „crații”, precum aristocrația (nobilimea), autocrația (un lider), birocrația (funcția publică), monarhia (o familie), oligarhia (elite restrânse), plutocrația (cei bogați), tehnocrația (experți tehnici), teocrația (preoții sau dreptul canonic), meritocrația (cei merituosi), junte militare și altele. Conceptul democrației, sau al guvernării reprezentative, este relativ nou și uneori vag, întrucât este destul de ușor de ratat momentul în care o democrație devine altceva. De exemplu, atât democrațiile occidentale (Europa de Vest și SUA), cât și fosta Europă Comunistă, au fost guvernate în ultimii 27 de ani pe bazele Statului de Drept. În acest nou context democratic, provocarea constă în faptul că reglementările secundare pot sau nu să fie implementate în mod eficient în cadrul general. Procesul de reglementare este parțial impulsat de referințele internaționale de

conformitate și convergență, dar, mai important, este și adesea alimentat de nealinierile naționale a reglementărilor cu astfel de practici internaționale.

În *Figura 1* am analizat pregătirea educațională a liderilor politici cheie din democrațiile occidentale și din conducerea UE. Odată trasat profilul academic al liderilor din Europa de Vest, SUA și UE, se observă o predominanță clară a trei discipline: științele juridice, economice și politice. Toate trei sunt esențiale procesului de guvernare.

Analiza noastră arată că majoritatea liderilor politici din democrațiile occidentale tind să fie absolvenți ai unor universități de prestigiu din țările lor natale. Totuși, mai important decât instituția însăși este domeniul de studiu, deoarece acesta informează și creează o socializare doctrinară care poate, la rândul ei, să ducă la o omogenizare a practicii. Întâlnirea unor omologi cu pregătiri academice similare poate crea legături trainice în relațiile internaționale.

În *Figura 2* am analizat pregătirea educațională a liderilor politici cheie din Europa Centrală și de Est de la căderea comunismului până în prezent. Putem vedea cu ușurință că alegerea/selecționarea liderilor politici s-a făcut din medii educaționale mult mai variate. Lideri cu studii militare pot fi găsiți în Polonia și România, în timp ce Științele Umane, Științele Medicale, Științele Naturii și Ingineria se regăsesc frecvent în toate cazurile. De fapt, Științele Umane și Istoria constituie pregătirea academică cea mai frecvent întâlnită la liderii politici din Europa Centrală și de Est, spre deosebire de științele juridice din democrațiile occidentale.

După cum reliefează publicațiile recente (a se vedea Ketchley și Biggs 2016), în cadrul economiilor planificate la nivel central, elitele intelectuale pot fi încurajate în mod activ spre specializări tehnice (de ex. inginerie, fizică, chimie) pentru a atinge țintele specializării economice industriale. Astfel, diversitatea pregătirii educaționale a liderilor din Europa Centrală și de Est (în comparație cu liderii

occidentali) poate fi explicată prin ecologia dezvoltării lor timpurii, și nu neapărat prin înclinațiile lor individuale. De asemenea, procentul ridicat al absolvenților de științe umane și de istorie printre liderii politici din Europa Centrală și de Est poate fi atribuită și unei percepții mai critice a politicii și a afacerilor guvernamentale – care, la rândul ei, poate conduce individul spre activism politic.

Figura 3 analizează cazul specific al României pentru a vedea dacă profilul conducerii politice din ultimele decenii reflectă tendințele generale ale distribuirii absolvenților pe profiluri. Cea mai mare creștere au avut-o absolvenții de științe economice, numărul lor crescând de zece ori din 1990. Ingineria era principala specializare acum două decenii, însă recent a pierdut teren în fața absolvenților de științe juridice, științe umane și istorie. La nivelul anului 2013, absolvenții de științe economice, juridice și politice reprezentau 38% din total. Cu alte cuvinte, în ceea ce privește România contemporană, găsim o bază suficientă pentru alegerea/selecționarea liderilor politici cu pregătiri educaționale similare celor din democrațiile occidentale sau din organisme supranaționale ale UE. Sporul de absolvenți din 2007 a venit în contextul ciclului anterior de creștere economică.

Pe de altă parte, dacă privim pregătirea profesională a parlamentarilor, observăm o tendință puternic descendentă a liber-profesioniștilor (ex. avocați, economiști, ingineri, medici), de la 57,90% din totalul parlamentarilor români în legislativele adunate 1990-2004 la 21,80% în 2012.

Indiferent de pregătirea lor academică, acești noi parlamentari ar trebui să se bazeze mai puțin pe intermediari (ex. rapoarte analitice, consultanți, experți) pentru a afla ce gândesc și ce doresc oamenii. Adesea, opiniile cetățenilor se pierd în timp ce sunt transmise, iar liderii obțin o variantă distorsionată a dorințelor și nevoilor. Este cu atât mai important cu cât partidele politice din întreaga Europă și-au

pierdut capacitatea de mobilizare – atât internă, cât și externă.

Protsyk și Matichescu arată că „deși este rar să găsești lideri de afaceri de top în funcții de parlamentari de rând în parlamentele Europei Occidentale”, țările Europei Centrale și de Est oferă numeroase astfel de exemple (2011:209). Cu toate acestea, după cum se poate vedea în *Tabelul 2*, alegerile recente din Europa de Vest au investit în funcții din ce în ce mai mulți parlamentari cu activitate profesională din mediul de afaceri (a se vedea exemplul Regatului Unit).

Dimpotrivă, cea mai mare diferență între componența Parlamentului român și a celor occidentale rămâne procentajul foarte ridicat de politicieni de carieră în distribuția generală. Aproape jumătate din prezentul corp legislativ român este compus din parlamentari cu puțină experiență profesională în afara politicilor de partid. Acest lucru poate crea un dezavantaj în termeni de cooperare cu organele executive naționale și internaționale. Pe de altă parte, disocierea generală de politică poate lăsa partidele politice cu o lipsă de candidați din alte medii profesionale.

Criza structurală a Europei are la bază trei procese deteriorate: cum se comportă cu liderii, cum se definește pe ea însăși și cum poate discuta cu „celălalt”. Liderii nu sunt născuți, ci crescuți, iar UE s-a dovedit incapabilă de a crește viitoarea generație de lideri care intern poate mobiliza susținători iar extern poate ajuta Uniunea să joace un rol semnificativ în afacerile internaționale. Europa se simte din ce în ce mai puțin a maraton de echipe și din ce în ce mai mult a sprint individual, unde toată lumea așteaptă o mare reformare și se grăbește să-și micșoreze pierderile.

Deși pe agenda Europei există subiecte dificile precum CETA, TTIP², refugiații și relația cu Turcia sau Rusia, liderii săi încă par mai atrași de câștigurile politice pe termen scurt. De

² Acordul Economic și Comercial Cuprinzător între Canada și UE; Parteneriatul Transatlantic de Comerț și Investiții între SUA și UE.

aceea a apărut o Europă cu Două Viteze³. În acest context, statele periferice sau din Europa Centrală și de Est doresc recunoaștere, fără a fi atins însă stabilitatea internă a democrațiilor occidentale. La polul opus, Vestul se află sub vraja Germaniei de „Wir schaffen das”⁴, însă îi lipsește o susținere populară largă.

Așadar, cum ne creștem liderii? Sunt învățați la școală sau crescute în partid? Educația și pregătirea academică sunt importante și vor defini reacțiile și abilitățile, însă înțelepciunea politică de a mobiliza și de a conduce mulțimile se poate dobândi doar în rândurile organizațiilor politice. Această dublă cale de formare va crea întotdeauna riscuri pentru tinerii lideri.

2. Cine va conduce mâine? Tinerii membri de partid și conducerea experților

- Tipologiile tinerilor membri de partid în Europa
- Platforme de integrare transnațională

Potrivit unui sondaj pe scară largă privind tinerii membri de partid în partidele politice ale Europei de astăzi, Michael Bruter și Sarah Harrison evaluează și definesc trei categorii de motivații (2009:1284):

1. Membrii orientați profesional (cel mai mic grup) – „se comportă precum niște mici lideri care se pregătesc deja în mod conștient pentru ceea ce speră ca va fi viitorul lor politic profesional”
2. Membrii orientați moral (cel mai mare grup) – „cei mai radicali dintre tinerii activiști, cei mai predispuși să se implice în forme de participare conflictuală și cei mai predispuși să ia în calcul aderarea la organizații nepartizane. Nu consideră politica o adevărată profesie și își văd viitorul ca activiști, nu ca politicieni.”
3. Membrii orientați social – „se alătură unui partid pentru a-și satisface nevoile sociale,

a-și face prieteni care gândesc la fel, a se implica în discuții interesante și a întâlni persoane stimulante. Ei sunt membrii cel mai puțin activi, cel mai puțin eficienți, cei mai critici privind organizarea partidului și cel mai puțin dedicați când vine vorba de a investi timp și energie în cauza partidului. Loialitatea membrilor orientați social este limitată, iar spiritul lor critic în ceea ce privește partidul îi face să pună la îndoială apartenența lor la partid pe termen lung.”

Acest studiu este esențial pentru proiectarea viitoarelor acțiuni de formare a liderilor în cadrul structurilor de partid deoarece arată în mod clar profilul celor mai de succes membri tineri de partid: partizanul orientat profesional care are șansele cele mai mari de a reuși și de a deveni treptat liderul de mâine:

- Dorința de a deveni politicieni, de a candida la alegeri și de a accede rapid la posturi de răspundere.
- Se comportă și, într-o oarecare măsură, aparent gândesc, precum tineri lideri în dezvoltare.
- Încearcă să rămână aproape de alegătorul moderat și manifestă interes față de abilitatea propriului partid de a atrage voturile și de obiectivele proprii în termeni de funcție.
- Se implică serios în activitățile electorale ale partidului, dar se depărtează de modurile radicale de participare.
- Sunt eficienți și sprijină mereu linia de partid, însă pot fi critici la adresa membrilor mai vârstnici cu percepții diferite asupra politicii. Folosesc o abordare diferită și un discurs diferit și respectă regulile și obiceiurile complexe ale partidului și ale clasei politice în care sunt și în care vor să fie. Cred în politica profesionistă, iar ambiția lor, relația cu partidul și sentimentele cu privire la ce nu funcționează în cadrul acestuia sunt influențate de felul cum percep ce i se potrivește unui tânăr lider.

³ Raport Strategikon Magdin, Georgescu, *Europa cu două viteze*, Strategikon, martie 2016.

⁴ Ibid supra: Angela Merkel, „Vom reuși”, conferință de presă federal cu privire la criza refugiaților, 31 august 2015.

Evaluarea autorilor privind motivațiile tinerilor membri de partid din organizațiile politice din România contemporană sugerează mai degrabă o predominanță a orientării spre social decât una spre moral. Mai mult, grupul de tineri partizani orientați profesional este restrâns în întreaga Europă, și mult mai mic decât în deceniile marcate de mobilizări în masă ale partidelor și de sisteme de partid stabile. Cu toate acestea, recrutarea proactivă și formarea acestui eșalon de viitori lideri pare să fie o preocupare esențială a partidelor occidentale și a principalelor familii politice europene (ex. PSE, PPE). Mijloacele lor de selecție și de formare implică de obicei modalități precum Școli de Vară, Stagii, simulări de Forumuri de Elaborare a Politicilor etc.

Deși în majoritate ignorați sau sprijiniți doar tangențial în partidele politice românești, „tinerii activiști orientați profesional sunt mult mai eficienți decât media, în timp ce membrii orientați social sunt cel mai puțini eficienți” (Bruter și Harrison 2009:1279). Organizațiile politice românești, precum echivalentele lor din Europa Centrală și de Est, au fost mult mai concentrate pe motivarea socială și pe mobilizare (ex. adunări, evenimente, forumuri online) decât pe integrarea efectivă în rândul Conducătorilor Centrali. Opinia noastră este că cel mai probabil motiv pentru eforturile slabe de atragere și de integrare a tinerilor membri de partid profesioniști este poziționarea lor frecventă în opoziția membrilor mai în vârstă și a tacticilor tradiționale de mobilizare.

Perspective asupra educației politice

Pot lua forma unor academii politice, laboratoare experimentale (sociologice), dezbateri, simulări ale activității liderilor politici, etc.

Autorii subliniază necesitatea educării și pregătirii exponenților politici, astfel crescând atât competitivitatea elitelor cât și rigurozitatea procesului de selecție. Astfel, politicienii vor fi

pregătiți atât din punct de vedere analitic (formulare de politici) cât și din perspectiva menținerii legăturii cu societatea. Fracturi precum valurile contemporane de naționalism, izolaționism și populism vor fi astfel evitate.

Ce măsuri iau principalele partide din Europa pentru a oferi membrilor săi o educație europeană? Dimensiunea națională a acestui fapt este aproape inexistentă, deși există unele cazuri în care partidele înlesnesc accesul membrilor la training politic internațional. Este cazul familiilor politice pan-europene, în special grupurile prezente în Parlamentul European, familii ce organizează diferite forme de training politic de scurtă durată cu orientare europeană – în mare parte axate pe dezvoltarea politicilor, și mai puțin pe dezvoltarea etosului politic. În plus, în ultimii ani s-a constatat emergența unor programe europene lansate de societate civilă cum ar fi *Friends of Europe's #EYL40* și *“European Young Leaders under 40”*⁵. Deși aceste programe nu deserveșc în mod direct membrii partidelor politice, ele tind să creeze grupuri de tineri lideri europeni cu potențial de a deveni lideri politici sau cel puțin de a se implica în chestiunile politice ale Uniunii.

Atât în Vest cât și în restul lumii există o confuzie între pregătirea leadership-ului politic și leadership-ul administrativ sau de management, iar școlile sunt dedicate în principal serviciilor publice, administrației naționale, domeniilor tehnice, și mai puțin axate pe leadership-ul politic.

Există un număr mic de state unde există posibilitatea studierii leadership-ului politic și/sau a managementului public cu valențe internaționale. Fostele puteri imperiale sau foștii hegemoni regionali mențin astfel de școli, remanență a tradițiilor și instituțiilor administrației imperiale. Vorbim de Statele Unite, Marea Britanie, Olanda, Franța, Germania, Austria și Rusia. Sistemul școlilor de partid din China a trecut printr-o deschidere în plan internațional în ultimi ani, însă nu poate fi considerat un sistem deschis, accesibil partidelor interesate din toată lumea.

⁵ Definit de Friends of Europe ca fiind un program conceput să identifice tinere talente cu pregătire

diversă pentru promovarea identității europene, destinat în principal liderilor cu activitate publică.

Dezvoltarea liderilor politici se face în câmpul muncii fiind în același timp neclară și netransparentă. Comparativ cu alte domenii inclusiv cel militar și al studiilor de intelligence, pregătirea și dezvoltarea cu scop politic rămân izolate. Recrutarea persoanelor din guvernul și administrația publică este o nouă formă de intrare în politică. Fenomenul este însă prea actual pentru a-i include pe cei de la nivelele superioare ale leadershipului partidelor politice.

Există o aparentă preferință ca liderii politici tineri, în special cei pregătiți în guvernanta și afaceri internaționale, să fie trimiși să ocupe posturi în organizații internaționale. Avantajul principal este că pentru prima dată în istorie (referindu-ne în special la ultimele două decenii, cu precădere la cazurile SUA, Germaniei și Chinei) este că liderii politici tineri își încep activitatea internațională încă din anii de formare. Rețelele lor internaționale sunt considerabile, în contradicție cu liderii politici naționali mai în vârstă. În plus, aceștia cresc în mediul internațional, teoretic astfel dobândind potențial și competență în „rezolvarea problemelor globale”.

Dezavantajul este că ei se dezvoltă și se maturizează mai mult ca diplomați – fiind izolați de electorat, deconectați, percepuți ca tehnicieni de către populație și cu abilități reduse de interacțiune cu votanții obișnuiți. Sunt mai degrabă capabili să interacționeze cu elitele neoliberale la rândul lor absolvenți de Harvard, Princeton etc., sau cu personalul diplomatic de asemenea educat în școli concepute special pentru afacerile internaționale și nu pentru leadershipul politic.⁶

Aceștia trebuie să urmărească liniile politice trasate de către „vechea gardă” a politicienilor din țară. Pe termen lung, în două generații, există posibilitatea ca acești tineri să migreze cu succes spre politica națională și să influențeze cultura politică. Reîntoarcerea Domnului Martin Schulz în politica națională nu este un exemplu bun pentru o asemenea migrație, deoarece acesta a fost format în

mediul politicii naționale și se apropie de finalul carierei politice publice. Totuși acesta poate fi unul dintre deschizătorii procesului de reînnoire a culturii politice naționale și a dezvoltării leadershipului, mulțumită experienței sale ca șef al al unuia dintre cele mai importante foruri politice internaționale.

Aproape că nu există elite politice pregătite deliberat. Este și cazul altor profesii, ca cea a artiștilor, antreprenorilor, liderilor societății civile, oamenilor de afaceri etc. Nu există linii financiare specifice ale Parlamentului European sau ale Directoratului General pentru Educație sau pentru Media, pentru pregătirea acestui tip de lideri. Modelul general de leadership politic este de a învăța din mers, cultura și comportamentul fiind însușite organic.

Fundațiile politice, în particular în vechea Europă și în SUA joacă într-un anumit sens, rolul de școli de partid, unele dintre obiective fiind pregătirea și formarea liderilor politici tineri, precum și oferirea de condiții și oportunități pentru ca aceștia să ocupe funcții publice. În țări cu mai puțină tradiție democratică liberală, există un model similar ce poate fi descris ca „școli patronate de guvern”, acestea fiind prezente mai ales în Rusia și China.

Câteva remarci despre rolul pe care universitățile ar trebui să îl aibă în educarea și pregătirea viitorilor lideri politici:

Neutralitate și comprehensivitate. Experiența fostelor școli comuniste de partid din Europa de Est a fost în mare măsură ideologică. Putem fi martorii unei convergențe a programelor curriculare când vine vorba de cerințele educaționale ale liderilor politici, ceea ce constituie o oportunitate de formalizare a trainingului și de a ne asigura că acesta este obiectiv, deschis perspectivelor multiple și cuprinzător.

Diversitate. Una dintre cele mai mari deficiențe al politicii de astăzi, în mod particular

⁶ Ban, C., 2016. *Ruling Ideas: How Global Neoliberalism Goes Local*. Oxford University Press.

în Vest, unde anterior nu a fost *modus vivendi*, este fracturarea, izolaționismul și acutul spirit partizant al facțiunilor politice.⁷ Similar efectului Facebook, în asemenea situații cei cu opinii politice puternice văd (și regăsesc) în jurul lor doar vederile politice proprii, atotcuprinzătoare, fiind insensibili la opiniile politice diferite ale altor segmente din societate (democrații surprinși de victoria lui Donald Trump este un exemplu grăitor).⁸ Pe de altă parte, universitățile sunt (sau au fost) medii ale diversității, ale schimburilor de idei și ale întâlnirii cu „oamenii reali”, din afara vieții politice.

Profesionalizare. Politica națională (în contrast cu afacerile internaționale) a debutat ca funcție de reprezentare a dezideratelor societății, exemple fiind Stările Generale ale pre-revoluției Franceze ce au condus la revoluția din 1789; Declarația Drepturilor din Anglia în 1689 și demersul celor treisprezece colonii americane „*No Taxation without Representation*”, mișcare a anilor 1750-1760 ce au dus la Revoluția Americană. Societățile politice evoluează, iar guvernanta se profesionalizează la rîndul ei, așadar pregătirea elitelor politice trebuie să evolueze și să devină mai profesionistă.

Adecvarea educației la orientarea carierei politice. Paul Cairney⁹ subliniază în articolul său din 2007 că există o adevărată „industrie” sau metodologie legată de urmarea unei cariere parlamentare; el avansează cercetarea aducând la lumină existența unui proces de acceptare a politicienilor aspiranți în funcție de cea mai recentă ocupație avută înaintea alegerilor. Această practică poate fi văzută ca fiind rezonabilă, însă ea totodată confirmă că „sistemul” se perpetuează prin procesul de selecție bazat pe imagine, și nu neapărat prin studiile și prin istoricul carierei oamenilor din politică sau ce intenționează să devină membrii

ai parlamentului. Acest tip de practică consolidează punctul de vedere susținut mai devreme în studiu și anume că procesul de selecție asociat vieții politice poate conduce la afirmarea unei clase politice izolată de profilul electoratului.

Capitalul de cunoaștere facilitat de socializarea de tip universitar, constituie un mijloc de compensare a lipsei de isoric familial și/sau susținere în politică și/sau implicare în viața publică. Este un aspect foarte relevant întrucât face apel la frustrarea membrilor de partid obișnuiți, care speră că vor accede la nivelurile superioare ale partidului. Deseori s-a spus că membrii de partid care provin din familii cu influență sau cu un trecut în viața publică nu pornesc de la același nivel și ajung în poziții superioare comparativ cu cetățenii obișnuiți ce devin membrii de partid. Aceștia din urmă trec printr-o serie de „experințe” ale vieții politice pe care cei din familii elitiste nu mai sunt nevoiți să le trăiască. Un exemplu este practica din România de a trimite membrii de partid tineri să lipească afișe în campanii electorale (nefiind neapărat plătiți). Este discutabil dacă astfel, tinerii membri de partid ajung să își cunoască alegătorii. Însă această practică duce la creșterea frustrării în rîndul nivelelor inferioare, și are potențialul de a produce un impact negativ pe termen lung în comportamentul viitorilor membri de partid seniori (similar cu procesele de inițiere din campusurile colegiilor din SUA, sau alte practici umilitoare și decadente existente în diferite societăți).

Recomandăm profesionalizarea și instituționalizarea educației și pregătirii elitelor, ceea ce va atrage dezvoltarea profesorilor specializați pentru acest tip de educație.

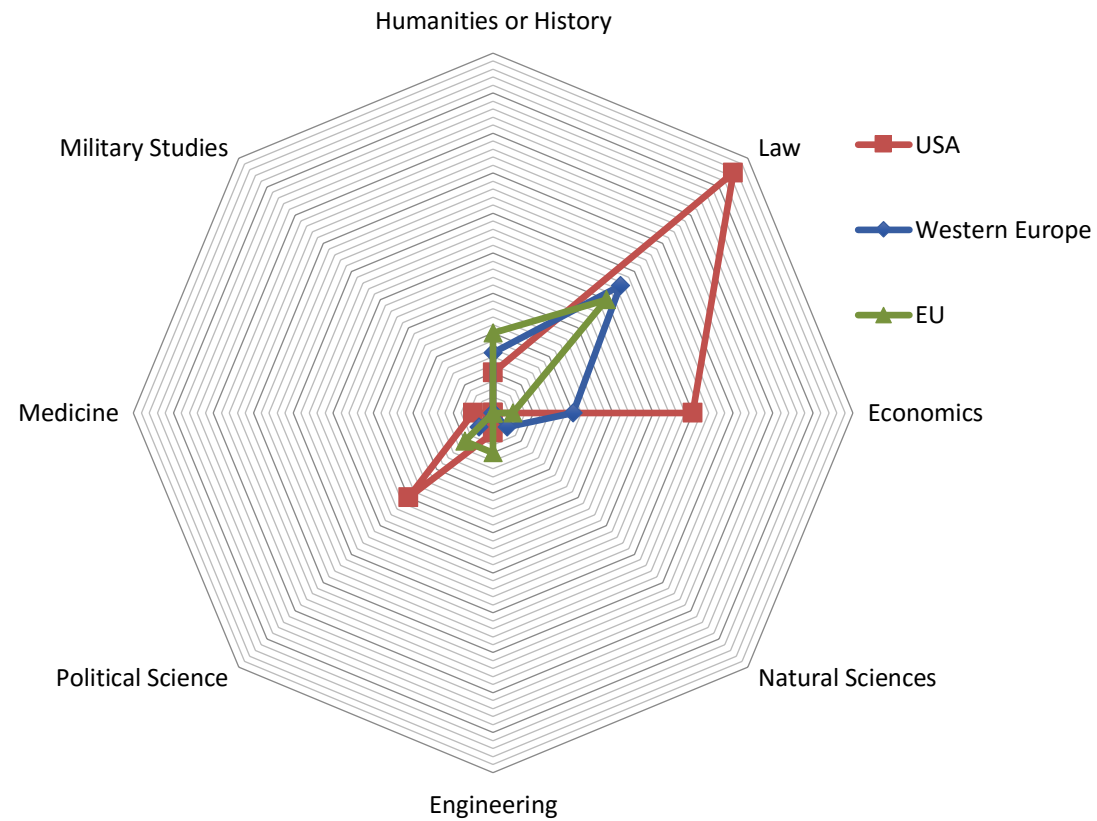
⁷ Vezi tabelele în Andris, C., Lee, D., Hamilton, M.J., Martino, M., Gunning, C.E. and Selden, J.A., 2015. The rise of partisanship and super-cooperators in the US House of Representatives. *PloS one*, 10(4), p.e0123507.

⁸ Pentru o reprezentare vizuală a tendințelor din ultimii 50 de ani, consultați tabelul anexat Partisanship in the US House of Representatives.

⁹ Cairney, P., 2007. *The professionalisation of MPs: Refining the 'politics-facilitating' explanation*. *Parliamentary Affairs*, 60(2), pp.212-233.

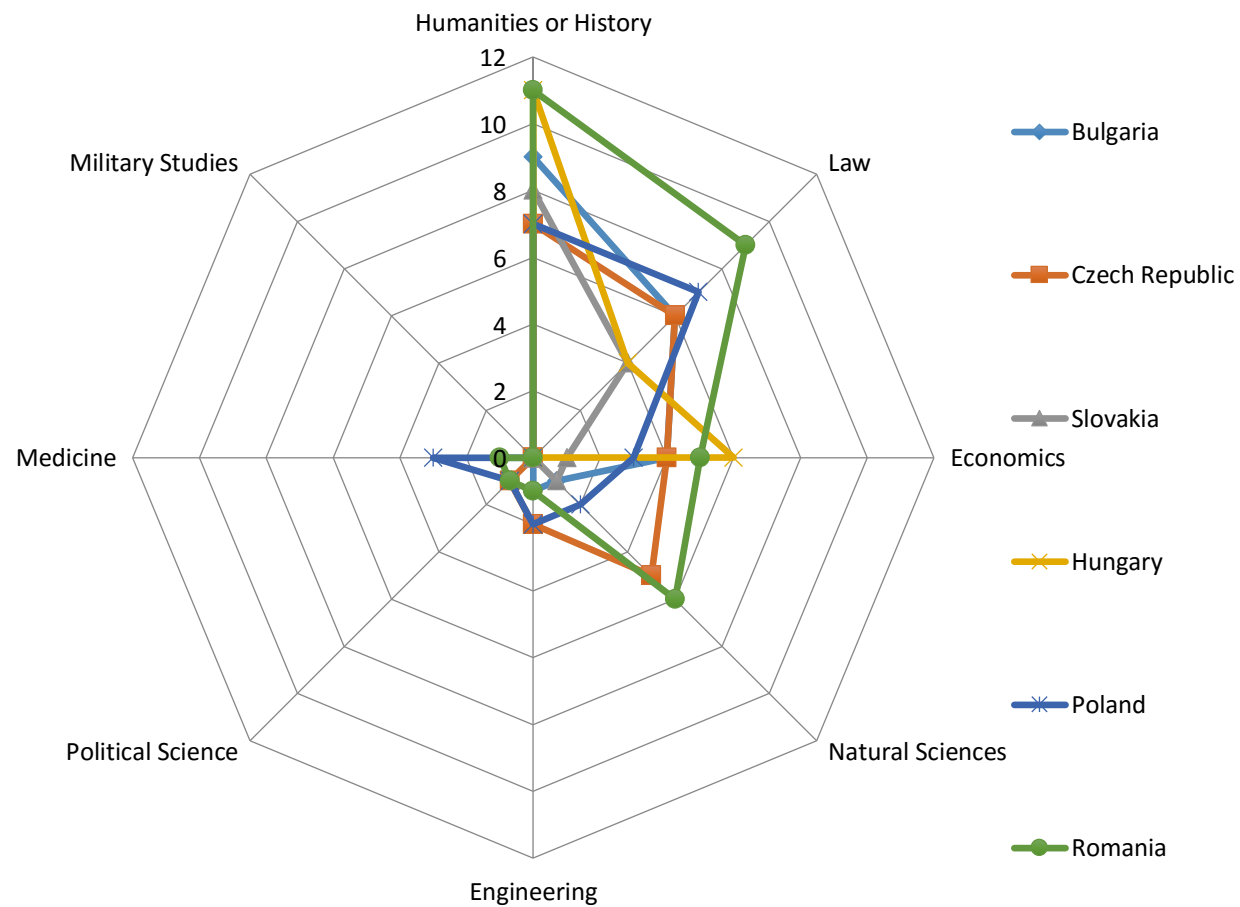
DIAGrame

Figura 1. Profilul Educațional al Liderilor Politici – Democrațiile Occidentale și UE

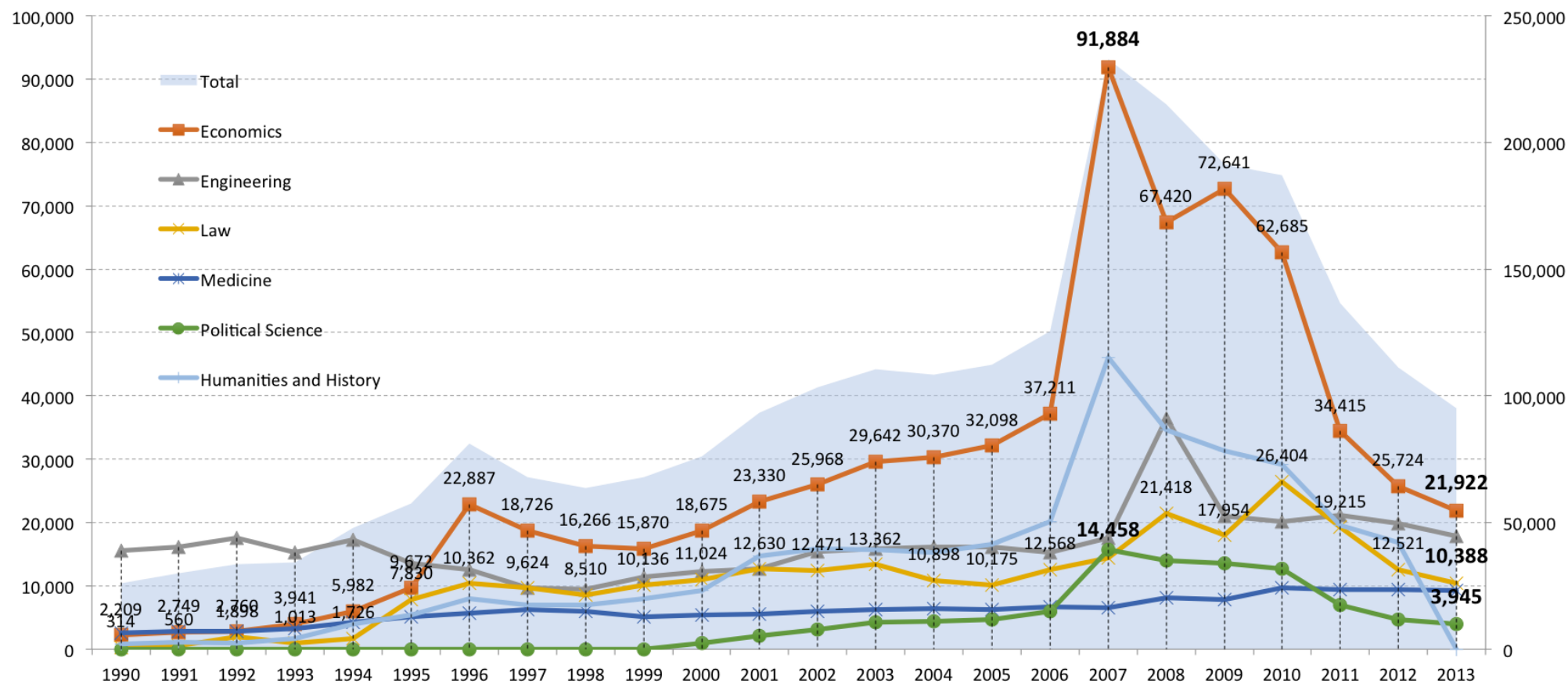
Sursa: compilație a autorilor pe baza informațiilor publice

Figura 2. Profilul Educațional al Liderilor Politici – Europa Centrală și de Est

Sursa: compilație a autorilor pe baza informațiilor publice

Figura 3. Grupuri de Abolvenți în România în funcție de Profil (1990 – 2013)

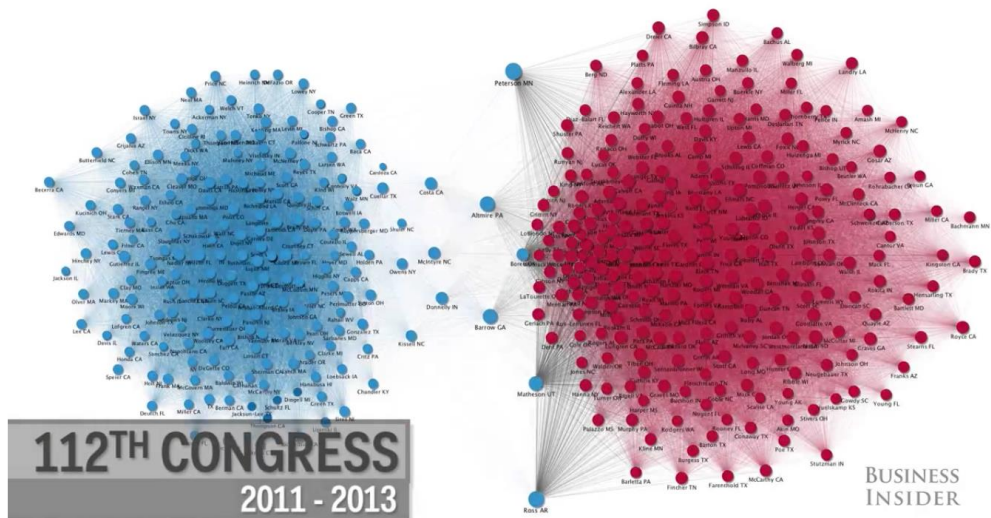
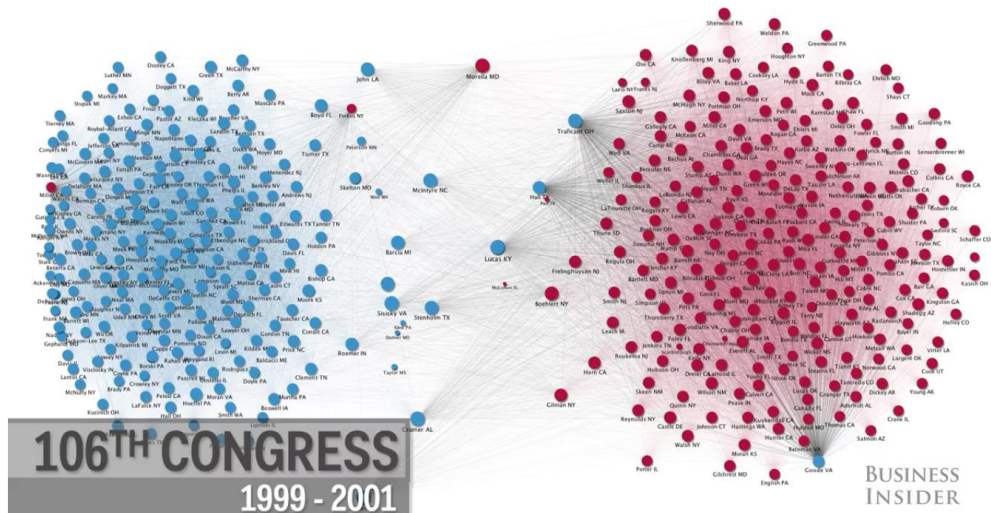
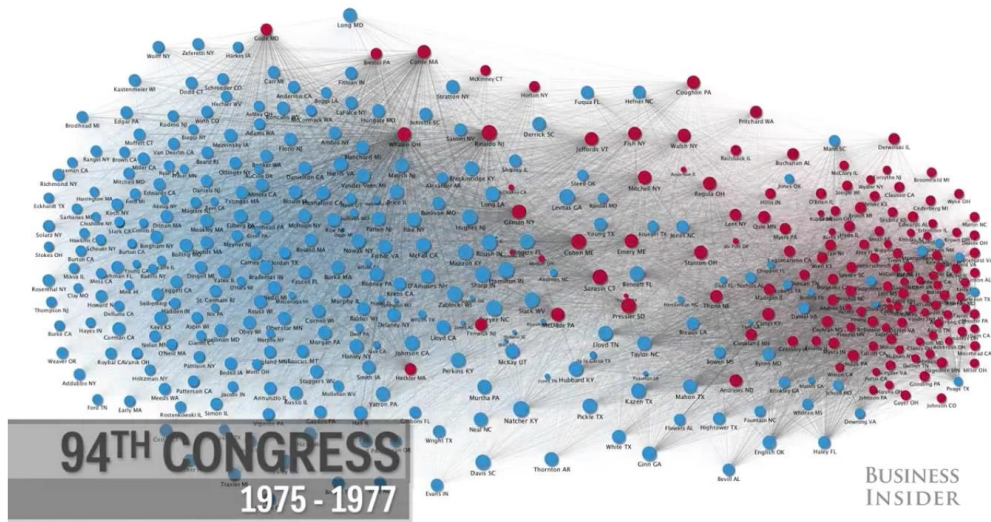

Sursa: INSSE

		Tabelul 1. Pregătirea Profesională a Parlamentarilor Români			Table 2. Comparație asupra Pregătirii Profesionale a Parlamentarilor			
		1990 - 2004	2004	2012	Regatul Unit (2010)	România (2012)	Germania (1994)	România (1990-2004)
Liber-profesioniști	Avocați, economiști, ingineri, medici, specialiști în agricultură, angajați în al treilea sector (ONG-uri, sindicate, asociații de afaceri), alte profesii.	57,90%	34,80%	21,80%	45,7%	21,80%	67,1%	57,90%
Educație și Cultură	Cultură, media, sport, profesori universitari, alți profesori	13,20%	24%	3,00%	6,1%	3,00%	3,7%	13,20%
Manageri și Angajatori	Manageri și antreprenori privați, manageri de stat	7,90%	13,80%	19,35%	25,1%	19,35%	5%	7,90%
Funcționari Publici	Înalti funcționari publici, funcționari publici, personal de aplicare a legii, armată	11,60%	22,80%	4,90%	2,9%	4,90%	13%	11,60%
Politicieni	Oficiali aleși pe funcții publice de carieră (politicieni cu funcții înalte, politicieni regionali, alți politicieni); funcționari de partid de carieră	1,80%	0,60%	46,59%	14,5%	46,59%	8%	1,80%
Alții	Muncitori, studenți, pensionari, casnici	1,70%	0,30%	21,80%	5,7%	21,80%	3,2%	1,70%
		Sursa: Protsyk și Matichescu (2011) pentru 1990-2004, și 2004; cercetarea proprie a autorilor 2012			Surse: Regatul Unit- Social background of MPs, House of Commons Library, Butler, Kavanagh, Cowley et al The British General Election of 2010 & previous editions; Germania			

THE RISE OF PARTISANSHIP

IES

Bibliografie

- Andris, C., Lee, D., Hamilton, M.J., Martino, M., Gunning, C.E. and Selden, J.A., 2015. The rise of partisanship and super-cooperators in the US House of Representatives. *PloS one*, 10(4), p.e0123507
- Ban, C., 2016. *Ruling Ideas: How Global Neoliberalism Goes Local*. Oxford University Press.
- Bennett, N. și Lemoine, G.J., 2014. What a difference a word makes: Understanding threats to performance in a VUCA world. *Business Horizons*, 57(3), pp.311-317.
- Bittner, A., 2011. *Platform or personality?: the role of party leaders in elections*. Oxford University Press.
- Blondel, J., 1987. *Political leadership: towards a general analysis*. Sage.
- Blyth, M. și Katz, R., 2005. From catch-all politics to cartelisation: the political economy of the cartel party. *West European Politics*, 28(1), pp.33-60.
- Bruter, M. și Harrison, S., 2009. Tomorrow's leaders? Understanding the involvement of young party members in six European democracies. *Comparative Political Studies*.
- Cairney, P., 2007. The professionalisation of MPs: Refining the 'politics facilitating' explanation. *Parliamentary Affairs*, 60(2), pp.212-233.
- Ketchley, N. și Biggs, M., 2016. Educational Contexts of Islamist Activism: Elite Students and Religious Institutions in Egypt, *Mobilization* (în curs de apariție)
- Kopecký, P. și Mudde, C., 2002. The two sides of euroscepticism party positions on European integration in East Central Europe. *European Union Politics*, 3(3), pp.297-326.
- Protsyk, O. și Matichescu, M.L., 2011. Clientelism and political recruitment in democratic transition: Evidence from Romania. *Comparative Politics*, 43(2), pp.207-224.

Despre Strategikon:

Strategikon este un think-tank internațional, înființat la București pentru a contribui la definirea dezbaterilor relevante în regiune și în cercurile UE/NATO. Creăm strategii inovatoare pentru provocările cheie cu care se confruntă factorii decizionali la nivel global pe dimensiunile de Securitate Internațională, Afaceri Europene și Bună Guvernare.

Despre autori:

Corneliu Vișoianu, PhD este Vice-Președinte Strategikon și coordonatorul Departamentului de Bună Guvernare. A ocupat funcția de Consilier al primului Ministru. Cu peste 25 de ani dedicați dezvoltării societății civile și relației sale cu structurile de guvernare, Corneliu este panelist, speaker, consultant și mentor pe problematici ce țin de valori și etică în afaceri publice.

Dr Clara Volintiru este expert Strategikon pe Bună Guvernare. Este asistent universitar la Academia de Studii Economice din București. Face parte din diverse proiecte de cercetare internațională și a oferit consultanță organizațiilor internaționale precum Banca Mondială, Comisia Europeană, Eurofound sau Parteneriatul pentru Cercetare în Afaceri Internaționale și Dezvoltare (PRIAD).

Alexandru Fotescu este cercetător pe afaceri internaționale și problematici geostrategice. Alexandru are doi ani de experiență în sistemul privat de educație, a lucrat pentru Școala

Internațională din București în capacitate operațională și ca consultant pentru alte două *start-up-uri* educaționale.

Adina Anghelache este Manager Executiv Strategikon. Ca expert al Departamentului de Securitate Internațională, Adina se concentrează pe cooperare civil-militară, pe agenda României în plan internațional și pe relația dintre politici regionale și dezvoltări internaționale.

Despre raport:

Acest raport Strategikon reflectă exclusiv opiniile autorilor. Drepturile de autor ale prezentei publicații sunt deținute de Strategikon. Sunt interzise copierea, reproducerea, republicarea și circularea în orice modalități ale conținutului prezentei publicații cu excepția utilizării personale și necomerciale. Orice altă utilizare necesită permisiunea scrisă prealabilă a echipei Strategikon (www.strategikon.ro). Aprecieri opinii asupra rapoartelor noastre: vă rugăm să ne trimiteți comentarii, idei de îmbunătățire, precum și critici, la adresa office@strategikon.ro.